

INTE FÖR UNG FÖR ATT VARA MIG SJÄLV

RÖSTER OM ATT VARA BARN OCH HBTQI

QUEER RIGHTS
ARE CHILDREN'S RIGHTS

Rädda Barnens
Ungdomsförbund

Rädda Barnen

Finansieras av
Europeiska unionen

INTE FÖR UNG FÖR ATT VARA MIG SJÄLV – RÖSTER OM ATT VARA BARN OCH HBTQI

© Rädda Barnens Ungdomsförbund 2025

Text: Anna-Luna Hedin och Hanna Thessén
Referensläsare: Ezekiel, Molly, Tili och Karin Sjömillå
Illustrationer och form: Hedda Tingskog

QUEER RIGHTS
ARE CHILDREN'S RIGHTS

Rädda Barnens
Ungdomsförbund

OM RÄDDA BARNENS UNGDOMSFÖRBUND OCH RÄDDA BARNEN

Rädda Barnens Ungdomsförbund (RBUF) är ett förbund skapat av och för unga, som verkar för barns rättigheter och jämlikhet. Med ett queerfeministiskt och antirasistiskt perspektiv arbetar vi för att alla barn ska få makt över sina liv och sina rättigheter respekterade. Genom frivilligt engagemang och politisk påverkan kämpar vi för att barns röster ska bli hörda och tagna på allvar – både idag och för framtiden.

Rädda Barnen är världens största självständiga barnrättsorganisation. Vi har funnits vid barnens sida i över hundra år och arbetar varje dag för att barnkonventionen ska bli verklighet för alla barn, i Sverige och runt om i världen.

RBUF och Rädda Barnen driver tillsammans projektet **Queer Rights are Children's Rights** (hädanefter kallat **QRCR**) som ska stärka hbtqi-barns rättigheter, bland annat genom att öka kunskapen om hbtqi-barns erfarenheter. Den här rapporten är en del av det arbetet.

Är du mellan 0-25 år?

Gå med i
Rädda Barnens
Ungdomsförbund
helt gratis!

www.rbuf.se

@rbuf

@rbuf.se

INNEHÅLL

En hälsning från RBUF:s barnexperter på hbtqi	7
Introduktion	8
Så här är rapporten uppbyggd	8
Så här har vi gjort rapporten	8
Medskapandegrupper	8
Värderingsövning om hbtqi-barns rättigheter	10
Etik, trygghet och inkludering vid kunskapsinsamling med barn	10
Tidigare forskning	11
Kartläggningen av barnkonventionen ur ett hbtqi-perspektiv	11
Hbtqi-barns röster	12
1. Åldersmaksordning och hbtqi	13
»Det är bara en fas«	14
– Att bli förminskad och inte lyssnad på	
»Jag har ingen kontroll över mitt eget liv«	17
– Maktlöshet i frågor som berör en	
Det handlar om rättigheter!	19
2. Hat och exkludering	20
»Man får ju liksom dödshot«	21
– Trakasserier och diskriminering	
»De förstår inte hur mycket det påverkar oss«	24
– Osynligt våld	
»Varför passar jag inte in?«	26
– Exkludering och utanförskap	
»Jag känner mig stressad, pressad och ensam«	28
– Konsekvenser av att inte få finnas	
Det handlar om rättigheter!	29
3. Påtryckningar för att ändra barns hbtqi-identitet	30
»Är du säker?«	31
– Kritiska frågor och ifrågasättande	
»De vill verkligen få en att bli rädd«	32
– Skrämseltaktiker och desinformation	
»Är man en människa som inte kan älska?«	34
– Konsekvenser av påtryckningar	
Det handlar om rättigheter!	35
Egna krav och förslag på lösningar	36
Respektera vår rätt att få finnas och vara oss själva	38
Mer och bättre stöd från vuxna	40
Fler trygga mötesplatser för barn som är hbtqi	41
Gör världen bättre för hbtqi-barn	43
Öka kunskapen om hbtqi hos både barn och vuxna	44
Ge barn som är hbtqi inflytande i frågor som berör oss	45
Referenser	47

»Haha ouff! Det är redan svårt att vara barn, och sen att vara queer på det...«

- Deltagare i medskapandegrupperna

EN HÄLSNING FRÅN RBUF:S BARNEXPERTER PÅ HBTQI

Vuxna har många åsikter om barn som är hbtqi¹, men sällan lyssnar de på vad vi som berörs har att säga. Det är inte ovanligt att ifrågasätta om vi verkligen kan veta något om vår könsidentitet, könsuttryck eller sexuella läggning. Men vi barn som är hbtqi finns – och våra upplevelser är verkliga. Det är dags för dig att steppa in i våra skor, för att förstå dig på våran värld.

FN:s konvention om barnets rättigheter, *barnkonventionen*, är svensk lag och gäller alla barn i teorin, men ändå finns det många grupper av barn som får sina rättigheter kränkta. Barn som är hbtqi är en sådan utsatt grupp. Vi möter stora hinder när det gäller vår rätt att skyddas, överleva och utvecklas. Vi möter diskriminering, våld, förtryck och kränkningar i många delar av livet – ute i samhället, i skolan, på fritidsaktiviteter, i mötet med vården, och ibland även i familjen.

Därför är kunskap om och förståelse för hbtqi-erfarenheter viktiga verktyg i arbetet för varje barns rättigheter. Vi tror att dessa erfarenheter behöver komma från barn som är hbtqi – det är vi som känner vår egen situation och våra egna behov bäst. Vi tycker att du ska läsa RBUF:s rapport för att kunna se hur det känns att navigera världen som hbtqi-barn. Att få mer kunskap och djupare förståelse är ett måste för att kunna göra det bättre för oss och uppfylla varje barns rättigheter.

/RBUF:s barnexperter på hbtqi

RBUF:s barnexperter på hbtqi är barn i åldrarna 13-17 år med egen erfarenhet av att vara hbtqi. De är engagerade i projektet *Queer Rights are Children's Rights* och bidrar med sina erfarenheter, perspektiv och kunskap.

¹ Hbtqi är ett samlingsnamn för homosexualitet, bisexualitet, trans, queer och intersex. Begreppet »queer« inbegriper alla personer som på något sätt bryter mot normer kring sexualitet, könsidentitet, könsuttryck och/eller könskaraktäristika.

Så här är rapporten uppbyggd

I den här rapporten har barn som är hbtqi själva fått formulera problem och förslag på lösningar i relation till barns rättigheter och hbtqi. Utifrån det har vi i Rädda Barnens Ungdomsförbund (RBUF) skrivit en rapport vars syfte är att sprida kunskap och skapa djupare förståelse för barn som är hbtqi, och om de erfarenheter, situationer, utmaningar och kränkningar av rättigheter som hbtqi-barn upplever. Rapporten har alltså både ett rättighetsperspektiv och ett barnperspektiv.

Det är viktigt att vara medveten om att hbtqi-barn kan utsättas för kränkningar av sina rättigheter av flera olika anledningar, till exempel funktionsnedsättning, religion, etnisk bakgrund, hudfärg eller socioekonomisk status. I just denna rapport fokuserar vi på ålder och sexuell läggning, könsidentitet, könsuttryck samt könskaraktäristika². Rapporten ska:

- skapa djupare förståelse för hur hbtqi-barn upplever att deras rättigheter blir kränkta, och
- sprida krav och förslag på lösningar för att stärka hbtqi-barns rättigheter.

Den här rapporten grundar sig på de åsikter, erfarenheter och berättelser som förts fram av barn som är hbtqi i våra konsultationsgrupper, som vi valt att kalla medskapandegrupper. Allt som står i rapporten, alla åsikter och förslag, kommer från deltagarna i grupperna. Deras röster kompletteras emellanåt med tidigare forskning om unga hbtqi-personer för att visa hur de hänger ihop med en större bild, samt jämförs med inlägg från vår *hbtqi-kartläggning av barnkonventionen* för att lyfta ett barnrättsperspektiv. Först tar vi upp de problem som deltagarna i gruppen lyft, uppdelat på tre övergripande teman: *Åldersmaksordning och hbtqi*, *Hat och exkludering* samt *Påtryckningar för att ändra hbtqi-barns identitet*. Den andra delen handlar om barnens krav och förslag på lösningar kring de teman som tagits upp.

Så här har vi gjort rapporten

Medskapandegrupper

För att skapa den här rapporten har RBUF genomfört medskapandegrupper tillsammans med barn som identifierar sig som hbtqi, i åldrarna 10-17 år. Syftet var att skapa en plattform där man kunde dela med sig av sina erfarenheter, perspektiv och lösningar, som var både barnvänlig och möjliggjorde för **deltagande på riktigt**. Vi ser att det ofta talas om hbtqi-barn och unga, men att barn som är hbtqi sällan får **tala för sig själva**. I de fall där de faktiskt får uttrycka sig så är det ändå vuxna som i förväg definierat problemen och frågorna. Kunskapsinsamling blir ofta ett »extraherande« av kunskap istället för ett medskapande. Vår ambition var att låta barnen vara med och skapa problemformuleringen och forma framväxten av samtalen om hur det är att vara barn och hbtqi. De övergripande frågorna som ramade in diskussionerna i grupperna var: Vad spelar **ålder** för roll i relation till rättighetskränkningar på basis av sexuell läggning, könsidentitet, könsuttryck och/eller könskaraktäristika? Vilka **problem och utmaningar** möter barn som är hbtqi? Vilka **krav och förslag på lösningar** har hbtqi-barn själva för att stärka sina rättigheter? Frågorna som vägledde samtalet under alla träffar låg på en mer generell nivå om deltagarnas åsikter kring situationen för hbtqi-barns rättigheter. En del av berättelserna är ändå självklart personliga eftersom mångas åsikter grundar sig i de egna erfarenheterna.

För att arrangera grupperna har vi samarbetat med mötesplatser i Sverige för barn och unga som är hbtqi. Ambitionen var att anordna 2-4 träffar på varje mötesplats och låta varje grupp forma sin egen riktning. Metoden skulle vara öppen för deltagarnas egna idéer och initiativ. Vi strävade också efter att träffarna skulle kännas intressanta

² Innefattar könskörtlar, yttre könsorgan, kromosomer och/eller hormoner. Intersexpersoner föds med kroppsliga egenskaper som på något sätt bryter mot normerna för hur könsorgan ser ut.

och meningsfulla för deltagarna och blandade därför samtal med pyssel och fika. Vi arrangerade totalt 15 träffar som varade i 2-3 timmar, på 6 olika platser. Det totala antalet deltagare för alla träffar var 100. För att skydda deltagarnas identitet sparades inga namnlistor utan endast det totala antalet deltagare räknades. Därför kan vi inte med säkerhet säga hur många unika deltagare som grupperna hade.

Även om deltagarna som vi träffat är i olika åldrar och bor på olika platser så har de något gemensamt – de har på något sätt redan hittat till en hbtqi-mötesplats och har därför redan funnit eller är på väg att finna ett tryggt sammanhang. Eftersom vi träffat dem på en mötesplats för unga hbtqi-personer känner de sig också till viss grad trygga i sin identitet, och har något form av stöd från sin omgivning. Det är viktigt att påpeka att barn som kanske ännu inte känner sig trygga i sin identitet, som bor för långt bort från mötesplatser för hbtqi-unga eller som inte vågat ta sig dit kan ha många viktiga perspektiv som vi inte haft möjlighet att lyfta i denna rapport.

Under den första träffen i grupperna fick deltagarna testa på att uttrycka sin åsikt i grupp, skriva egna förslag på teman och rösta kring vilka teman de ville prata om. Träffen var också fokuserad på att lära känna deltagarna på olika mötesplatser. Samtliga teman som var med i omröstningarna finns i metodbilagan.

Under den andra träffen pratade vi om problembilden – hur upplever hbtqi-barn att deras rättigheter blir kränkta? Samtalet fördes genom samtals- och diskussionsövningar såsom fyra hörn-övningar, heta stolen och fortsätta meningen. Övningarna och frågorna var inte satta från början utan anpassades efter de teman som gruppen röstat fram under den första träffen.

Den tredje träffen fokuserade på att skriva, måla och prata lösningar, idéer, förslag och krav för att stärka hbtqi-barns rättigheter.

Utöver de 15 träffar som genomfördes för att samla in underlag till rapporten så arrangerade vi även **uppföljningsträffar** där vi diskuterade rapporten, samt gav information om hur man kan fortsätta att vara engagerad inom RBUF med hbtqi-frågor.

På de ställen där vi inte fick möjlighet att komma flera gånger slog vi ihop träffarna till kombinationsträffar. För att se de exakta övningar som gjordes och de frågor som ställdes, se rapportens metodbilaga. Den går att hitta på vår hemsida. Du hittar qr-kod dit i slutet av rapporten.

Träff 1: Rekrytering, information och medplanering

Träff 2: Problembilden

Träff 3: Idéer, förslag och krav

Träff 4: Uppföljningsträff

Även om rösterna som uttrycker sig inte med säkerhet kan sägas vara representativa för hela gruppen barn som är hbtqi, så skapar de en djupare inblick och förståelse för de särskilda utmaningar och förtryck som barn som är hbtqi kan möta.

Värderingsövning om hbtqi-barns rättigheter

Som en del av de medskapande grupperna, men utöver de samtalsövningar som genomfördes, gjorde vi en värderingsövning av en mer kvantitativ sort, där deltagarna fick ta ställning till påståenden om hbtqi-barns rättigheter genom att ställa sig på en siffra:

- 1 = Håller inte alls med
- 2 = Håller inte riktigt med
- 3 = Vet inte
- 4 = Håller ungefär med
- 5 = Håller helt med

Dessa var påståendena som deltagarna fick ta ställning till:

- Lärare lyssnar på barn
- Föräldrar lyssnar på barn
- Vuxna som har makt lyssnar på barn
- Vuxna personer förstår hbtqi-barns identitet
- Det är lätt att vara öppen med sin identitet i skolan
- Det är lätt att vara öppen med sin identitet på fritiden
- Det är lätt att vara öppen med sin identitet hemma
- Alla kan välja vem man vill vara ihop med
- Det är svårt att vara barn och identifiera sig som hbtqi

Övningen var ett sätt för deltagarna att få igång tankarna kring hbtqi-barns rättigheter för senare samtal.

Vi genomförde värderingsövningen vid sex tillfällen och hade totalt 39 unika deltagare, alla barn i åldrarna 10-17 år som identifierade sig som hbtqi. Eftersom vi inte genomförde övningen vid alla träffar så deltog inte samtliga deltagare.

Resultaten från värderingsövningarna tas upp i rapporten som ett sätt att jämföra individuella deltagares utsagor med den större gruppen.

Etik, trygghet och inkludering vid kunskapsinsamling med barn

De medskapande grupperna är varsamt planerade och följer bland annat Rädda Barnens trygghetspolicy, Vetenskapliga rådets etiska riktlinjer och Rädda Barnens *Nio principer för att skapa meningsfull och etisk delaktighet för barn*. Detta innebär bland annat att alla aktiviteter var frivilliga att vara med i, och inget gjordes utan barnens, och ibland en viktig vuxens, informerade samtycke. Efter träffarna hade deltagarna möjlighet att fortsätta som medskapare och bland annat vara referensläsare till rapporten, samt vara med i RBUF:s nationella medlemsgrupp *RBUF Queer*.

För att skydda deltagarnas säkerhet och anonymitet så är namnen i rapporten utbytta mot påhittade namn. Du kan läsa mer om vårt barnvänliga förhållningssätt kring informerat samtycke, hantering av data och sekretess, anonymitet och frivillighet i RBUF:s *RIKTLINJER: Etik, trygghet och inkludering vid kunskapsinsamling med barn*, som finns som en bilaga till rapporten.

Tidigare forskning

För att få både en djupare förståelse för hbtqi-barns rättigheter, och en större, övergripande bild, har vi valt att komplettera barnens röster med ett antal större studier som gjorts på temat hbtqi-ungdomars rättigheter. De studier som vi valt är de mest omfattande som hittills gjorts på svensk, nordisk och europeisk nivå och inkluderar:

FRA – European Union Agency for Fundamental Rights, 2024: *LGBTIQ Equality at a Crossroads – Progress and Challenges*. FRA:s enkät är en av de största enkäterna som görs kring hbtqi-personers situation. Den analyserar erfarenheterna från över 100 000 hbtqi-personer med blandade bakgrunder, i åldrarna 15 år och uppåt, bosatta i EU och EU:s grannländer.

Forté – Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och hälsa, 2019: *Hälsa och livsvillkor bland unga hbtq-personer – Vad vet vi och vilka forskningsbehov finns?* I rapporten sammanfattas de senaste årens internationella forskning kring hälsa och livsvillkor för unga hbtq-personer (13-25 år).

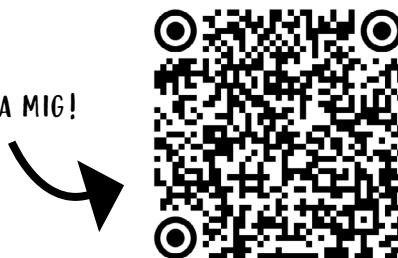
MUCF – Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor: *Olika verkligheter – Unga hbtq-personer om sina levnadsvillkor*, 2019, samt *Jag är inte ensam, det finns andra som jag*, 2022. Dessa två rapporter undersöker och kartlägger unga hbtqi-personers hälsa och levnadsvillkor, och bygger på MUCF:s nationella ungdomsenkäter. Rapporten från 2022 inkluderar även andra enkäter och intervjuer. Rapporten från 2019 inkluderar åldrarna 16-25 år och rapporten från 2022 inkluderar åldrarna 13-25 år.

Det är viktigt att tänka på att studierna inte endast fokuserar på hbtqi-personer under 18 år. Det är sällan man skiljer på barn och unga vuxna i studier och det är ett problem i sig att det forskas för lite på barn.

Kartläggningen av barnkonventionen ur ett hbtqi-perspektiv

RBUF och Rädda Barnen har kartlagt hur FN:s konvention om barnets rättigheter, *barnkonventionen*, skyddar hbtqi-barns rättigheter. I rapporten tar vi upp delar av kartläggningen för att visa på vilket sätt som barnens åsikter och erfarenheter är viktiga barnrättsfrågor. Hela kartläggningen går att läsa via qr-koden nedan – använd den gärna som ett komplement till rapporten.

SCANNA MIG!

HBTQI-BARNNS RÖSTER

1 ÅLDERSMAKTSORDNING OCH HBTQI

Ett genomgående tema i berättelserna och åsikterna som uttrycks av deltagarna är hur ålder påverkar deras liv och rättigheter som hbtqi. Det är svårt att bli tagen på allvar och lyssnad på, just för att man är barn, och hbtqi. Det som deltagarna pekar på är en slags maktordning baserad på ålder – något som kan kallas för åldersmaktsordningen.

Ofte pratar man om åldersmaktsordningen som föreställningar och normer om ålder där barn ses som omogna, instabila, »under utveckling« och endast i behov av skydd. Det här förminskar dem och förnekar dem möjligheten att bestämma över deras eget liv.³

³ Sundhall, 2018.

»Det är bara en fas«

Att bli förminskad och inte lyssnad på

I samband med frågor om hbtqi innebär åldersmaktsordningen bland annat att hbtqi-barn blir förminskade, fråntas sitt handlingsutrymme och sin makt att definiera sig själva.

Istället för att tas på allvar och bli mött där man är så har i princip alla barn som RBUF talat med fått höra att de är förvirrade, unga och dumma, eller att deras hbtqi-identitet bara är en fas. Bonny, 16 år, berättar att **»man har inte lika mycket inflytande och man får också ofta höra att <ja, men det är bara en fas du kommer växa ur det>[...]**«. Det är också vanligt att deltagarna får höra att de är för unga för att veta något om sin könsidentitet, sitt könsuttryck eller sexualitet. Sara, 15 år, berättar att **»[d]e säger alltid att vi är <för unga för att ta ansvar eller för att veta hur man vill uttrycka sig>«**. När Ana, 10 år, på liknande sätt uttrycker att **»[a]lla säger att jag är för ung för att veta om min identitet«**, så håller alla andra deltagare med genom att nicka eller säga **»ahhhh«** och **»samma här«**.

Deltagare förklarar hur de som barn inte ses som fullvärdiga människor, de är inte, utan de är *på väg att bli*. Per, 17 år, säger:

Jag tycker det är viktigt för barn är också människor. Alltså man pratar om barn som att de är potentiella människor, alltså man brukar typ säga... Jag vet inte hur man säger det här på svenska, men på engelska så säger de såhär <you should forgive kids if they are a bit rowdy in public because they are just learning how to be people>. Alltså right sentiment. Men de lär sig inte att vara människor, de är människor nu även den där liksom fyra-, fem-, sex-, sjuåringen, liksom det är en människa med sina egna tankar, sin egna identitet och man ska få bestämma över den själv.

Inom barndomsforskningen kritiserar man också den här förståelsen av barn som blivande vuxna istället för varande barn, där barn och vuxna ses som två olika typer av människor – vuxna behandlas som *human beings* och barn som *human becomings*. Eftersom barn inte är människor här och nu, utan är »på väg att bli det«, förnekar man dem handlingsutrymme och tar sig istället rätten att bestämma för dem.⁴

4 Sundhall, 2018.

Många av deltagarna beskriver också att de inte har utrymme att definiera sig själva. Vuxna och andra personer tar sig rätten att göra det åt dem. Det handlar till exempel om rätten att bestämma över ens könsidentitet, könsuttryck eller sexualitet. Mio, 11 år, är en av dem som blivit motsagd när hen kommit ut med sin könsidentitet:

Mio: Jag kom ut då som ickebinär och men då så tyckte mamma att jag inte var det utan jag var bara någon annan typ av tjej. Så då gick jag liksom tillbaka igen. Och då mådde jag ganska dåligt fram tills liksom i julas.

Hanna (ledare): Kände du att du var tvungen att hålla dig själv hemlig igen?

Mio: Ja alltså, det var liksom som att jag behövde komma ut på nytt. Alltså, det var inte nog att komma ut en gång utan jag behövde göra det två gånger just för att liksom så här, visa att det var nått ordentligt.

Hanna (ledare): Så det tog lång tid innan vuxna började ta dig lite på allvar?

Mio: Men att liksom så här? Att bara få höra ett nej av sina föräldrar. «Nej, du är inte det» eller nåt sånt, det gör att man känner sig så mycket mindre trygg och jag mådde så himla jäkla dåligt, då behövde jag bara berätta.

Också andra barn vittnar om den jobbiga känslan som kommer av att **»[...] behöva komma ut första gången och sedan behöva komma ut upprepade gånger efter det«**. I QRCR:s värderingsövning, på frågorna om huruvida föräldrar respektive lärare lyssnar på barn svarar en majoritet (56%) att de inte håller med om det, på båda frågorna.

Precis som Mio berättar andra om den jobbiga känslan som kommer från att inte bli respekterad i sin identitet som hbtqi bara för att man är ett barn. Rayan, 15 år, ger sina tankar kring det:

Eller varför vuxna så här misskönar alltså varför de säger fel pronomen är för att de kanske inte riktigt tror på att barn kan välja eller så här säga att de är queer. Jag tror nog att de tror att det är ett val som folk gör och jag tror att det är därför de tror att barn inte kan göra det valet. Jag tror inte att de riktigt förstår att det inte är ett val.

Det handlar också om att inte bli lyssnad på på ett samhällsplan. Hedda, 15 år, säger att **»[i] politiken är de väldigt förminskande mot barn«**. Fler lyfter frågan om att bli talad om istället för att bli talad med. Karl, 17 år, berättar:

Alltså det finns så himla många förutfattade meningar om vad det är att vara trans eller inte vara trans. Alltså det finns ju jättemånga transpersoner som inte vill ha något kirurgiskt ingrepp, men det känns som att det blir liksom någon jättestor poäng i media att använda oss som liksom «scapegoats», och man lämnade oss helt ute ur konversationen. Speciellt alla unga transmänniskor får inte liksom någon plats alls att höras om hur det faktiskt är att vara i vår position.

Att bli förminskad och fråntagen ens agens påverkar en negativt, särskilt ens mentala hälsa och känsla av trygghet. Det diskuterar Elsa, 14 år, och Bonny, 16 år:

Elsa: Och att de säger att «bisexualitet är en fas», fuck them all.

Bonny: De säger att man är «indecisive» och att man bara ska «välja en» liksom.

Luna (ledare): Hur påverkar det en då liksom att inte tas på allvar?

Elsa: Alltså jättemycket mentalt skulle jag säga. Alltså, man kommer ju bara må dåligt.

Mycket tidigare forskning bekräftar också att unga som är hbtqi generellt mår sämre. Fortes kartläggning av unga hbtqi-personers hälsa i Norden visar till exempel att unga hbtqi-personer löper dubbelt så stor risk för depression och ångest.⁵

5 Forte, 2019.

Att inte bli tagen på allvar har även andra negativa konsekvenser för deltagarna, när de till exempel berättar om mobbning och kränkningar som de utsätts för på grund av deras hbtqi-identitet. När Rayan berättade för sina lärare om upprepade kränkningar från en annan elev så hände inget: **»Jag har sagt det till jättemånga lärare och de såhär har inte gjort någonting åt det. Men alltså vuxna ser men de gör ingenting, fast de ser vad som händer«.**

Deltagare i QRCR:s värderingsövning vittnar om lärare som inte lyssnar tillräckligt och inte gör något för att stoppa kränkande behandling, trakasserier och diskriminering. Det är först när andra vuxna tar upp problemen som de tas på allvar, som en av deltagarna i värderingsövningen uttryckte det: **»Det är först när mina föräldrar haft möte med lärare som det blivit bättre«.**

»Jag har ingen kontroll över mitt eget liv«

Maktlöshet i frågor som berör en

Åldersmaktsordningen förminskar alltså barn vilket leder till att barn inte lyssnas på eller tas på allvar, här i relation till erfarenheter, upplevelser och tankar kring hbtqi-frågor. I det långa loppet leder det till att barns rätt till inflytande i frågor som berör en begränsas, och i vissa fall kränks helt, till exempel i relation till beslut över deras sexuella läggning, relationer, könsidentitet och könsuttryck. Detta får också konsekvenser på politiken som förs kring hbtqi, till exempel i beslut kring sexualundervisning. Detta tas upp av Sara, 15 år, som anser att politiker inte lyssnar på barn som är hbtqi: **»Absolut inte. De vill ju till exempel ta bort sexualundervisningen nu när vi hela tiden bara har bett om mer«.**

Att vuxna generellt, och beslutsfattare specifikt, inte lyssnar på hbtqi-barn leder också till att de fattar beslut om hbtqi-barns liv utan att kunna ta deras bästa intressen eller egna behov i beaktande. Karl, 17 år, lyfter också det här:

Jo, det är ju så svårt att konversera med vuxna och ens ta och göra någonting alls med lagar och sådär. Det är nästan omöjligt när de som skriver lagen och de som röstar inte vet egentligen vad det är de röstar på eller diskuterar.

I QRCR:s värderingsövning svarar 77% att de *inte* håller med om att vuxna med makt lyssnar på barn, medan de flesta övriga inte vet.

Att inte bli lyssnad på och tagen på allvar gör att barn som är hbtqi generellt känner en maktlöshet, en känsla av att inte kunna utöva inflytande över frågor som berör en. Per, 17 år, berättar:

Alltså när man liksom vill ha hjälp av en vuxen men inte kan få det, då får man ofta känslan av att liksom det är de vuxna som har kontroll. Det är de som får bestämma hur jag ska identifiera mig och hur jag ska klä mig och hur jag ska liksom leva mitt liv. Även om det inte är det som är bäst för mig, jag har ingen kontroll över mitt eget liv.

Också när det kommer till identitet generellt så problematiserar deltagarna att vuxna har så mycket makt över barn eftersom de kanske inte tycker samma sak som barnet när det kommer till könsidentitet, könsuttryck eller sexuell läggning. Hedda, Sara och Sophie, 16 år, diskuterar:

Hedda: Alltså, det är ju din identitet. Varför ska någon annan bestämma över din identitet?

Sara: Man är liksom maktlös om man inte kan välja. Du kan inte välja ditt namn, du kan inte välja kön, du kan ingenting liksom. Om du inte har någon förälder som tycker samma sak som du, då är du ju fast som någon du inte vill vara liksom. Tills du är 18!

Sophie: Nån har ju bara bestämt nej men du ska heta det här, du ska ha det här pronomenet, du ska vara såhär alltså, det är ju jättekonstigt.

Brist på inflytande kan ha stor inverkan också på andra rättigheter, till exempel ens tillgång till vård och hälsa. En deltagare i värderingsövningen berättar om att vara minderårig (minor): **»Det är svårt att få diagnoser som «minor», man blir inte trodd på generellt«.**

Maktlösheten och bristen på inflytande är också en konsekvens av systematiska hinder, till exempel juridiska sådana. Lewis, 14 år, är inne på hur man som barn och trans kan känna sig extra maktlös i relation till sin kropp och hälsa på grund av åldersgränser. Lewis berättar om att ha inflytande i vissa saker men inte i andra:

Det är dåligt i vården att man måste få vänta så länge. Och att det är åldersgränser på allt. När man är under 16 får man bestämma jättemycket, typ om skolan, gymnasiet, betyg. Och det påverkar en för resten av livet. Varför får jag inte också bestämma över min egen kropp när jag är under 16?

Flera deltagare lyfter de systematiska hinder som finns i relation till juridiskt erkännande av ens identitet, namnbyte eller könsbekräftande vård, och problematiserar de åldersgränser som finns. Monnie, 14 år, är en av dem som lyfter varför det är ett problem att föräldrar utövar makt över barn inom vården utan kunskap och respekt för barns egna åsikter och rätt till inflytande: **»För att det finns de som inte förstår sig på hbtq+ och kanske därför inte låter sitt barn få den vård de behöver«.**

Att vara barn och hbtqi innebär dessutom att man har mindre makt över sitt sociala liv, över vilka människor man umgås med och vilka rum man rör sig i. Det är svårt när man till exempel går i en skola, eller lever i en familj, där man inte accepteras. Flera känner ett behov av att få bestämma mer själva, bli tagen på allvar och få sina intressen beaktade. Rayan, 15 år, förklarar varför det är viktigt att barn har en viss grad av självbestämmanderätt:

Det finns många grejer som jag tycker föräldrar ska bestämma över sina barn för att, alltså, barn kan inte göra alla val i deras liv, men det är vissa grejer som liksom så här, jag och mina föräldrar, vi är fortfarande olika personer. De kan inte veta vad som pågår i mitt huvud och det är ett val som inte de riktigt kan ta över från mig för att de är inte mig. Så de kan inte riktigt ha det beslutet [...].

§ DET HANDLAR OM RÄTTIGHETER!

Deltagarnas åsikter, berättelser och erfarenheter i avsnittet *Åldersmaktsordning och hbtqi* visar att bland annat dessa av barns rättigheter kränks:

ARTIKEL

12

Artikel 12 säger att **barn har rätt att delta i beslut och få sina åsikter noga övervägda i frågor som berör dem**, till exempel i relation till ens relationer, könsuttryck och könsidentitet. Barn har enligt artikel 12 också rätt till att utöva inflytande i politiken och vara delaktiga i alla beslut och frågor som berör dem. I artikel 12 står det att hänsyn ska tas till barnets åsikter, utifrån ålder och mognad – men barnrättskommittén belyser att det här inte betyder att ålder och mognad kan användas som en ursäkt för att inte göra barn delaktiga. Ålder och mognad är istället en del som ska vägas in i vad som sägs och uttrycks från barnet.⁶

ARTIKEL

3

Artikel 3 innebär att **barnets bästa ska väga tungt i beslut som berör dem**. Barns egna intressen ska spela roll i alla beslut vuxna tar som berör dem – det är barnets rättighet. FN:s barnrättskommitté tar upp barnets identitet, där sexuell läggning, könsidentitet och könsuttryck är en del, som en viktig aspekt att tänka på vid en bedömning av barnets bästa.⁷ Barnrättskommittén har också understrukt att barnets rätt att bli hörd och få sina synpunkter beaktade (artikel 12) är en förutsättning för att förstå vad som är barnets bästa.⁸ I barnens berättelser är det tydligt att vuxna i många fall tar sig rätten att bestämma vad som är barnets bästa, utan att lyssna in eller försöka förstå barn, särskilt i relation till frågor om sexuell läggning, könsidentitet och könsuttryck.

ARTIKEL

8

Artikel 8 ger barnet **rätt till erkännande av sin identitet**. Identitet är allt som ingår i en persons självuppfattning, och allt som särskiljer personen från andra. Könsidentitet, könsuttryck och sexuell läggning är därför självklara delar av ens identitet. Barnens röster gör det tydligt att deras rätt till att uttrycka sin mening och delta i beslut kring deras identitet inte respekteras. FN:s barnrättskommitté har uppmuntrat länder att se över lagar så att barn, i takt med stigande ålder och mognad, kan få mer bestämmanderätt och inflytande över sin identitet, till exempel vad gäller namnbyte. Det ses som ett måste för att säkerställa barnets bästa.⁹

ARTIKEL

5

Artikel 5 lyfter **barns rätt till att ens föräldrar eller vårdnadshavare ser till att barnet får möjlighet att utvecklas och sina rättigheter uppfylla**. FN:s barnrättskommitté menar att vårdnadshavarens roll alltid ska balanseras med barnets egen rätt till inflytande och att utveckla sin självständighet enligt artikel 12. Dessutom lyfter kommittén fram vikten av att ge barn vägledning utan att begränsa deras rättigheter, och att stödja dem i att fatta beslut i takt med deras utveckling.¹⁰ Barnens berättelser visar att föräldrar och vårdnadshavare inte alltid har kunskap om barnets rättigheter och hbtqi-frågor, och att det inte alltid finns en acceptans och öppenhet för att lyssna och förstå. Istället begränsas barns rättigheter av vuxna som står nära dem när de öppnar upp sig. Därför innebär uppfyllandet av artikel 5 för hbtqi-barn att föräldrar och vårdnadshavare får kunskap, råd och stöttning kring hbtqi-frågor.

6 FN:s Barnrättskommitté, Allmän kommentar nr 12, 2009, Barnets rätt att bli hörd, punkt 10, 28, 29, 30.

7 FN:s Barnrättskommitté, Allmän kommentar nr 14, 2013, Om barnets rätt att i första hand få beaktat vad som bedöms vara barnets bästa, punkt 55.

8 FN:s Barnrättskommitté, Allmän kommentar nr 12, 2009, Barnets rätt att bli hörd, punkt 68, 70, 74.

9 FN:s Barnrättskommitté, Allmän kommentar nr 20, 2017, Om genomförandet av barnets rättigheter under ungdomsåren, punkt 39.

10 FN:s Barnrättskommitté, Allmän kommentar nr 12, 2009, Om barnets rätt att bli hörd, punkt 84.

HAT OCH EXKLUDERING

Hbtqi-hat är ett återkommande inslag i de upplevelser och erfarenheter som barn berättar om. De allra flesta anser att det är väldigt vanligt att ha blivit negativt behandlad på grund av sin identitet eller sin uppfattade identitet. I QRCR:s värderingsövning svarar 74% av deltagarna att de håller med om att det är svårt att vara barn och identifiera sig som hbtqi, resten svarar att de inte vet.

MUCF har tidigare också visat att unga hbtq-personer i större utsträckning än unga heterocispersoner uppger att de är utsatta för mobbning, utfrysning, hot, sexuellt våld, utnyttjande, miss-handel eller orättvis behandling och kränkningar. Yngre unga hbtq-personer (16-20 år) är utsatta för mobbning mer än äldre unga hbtq-personer (21-25 år).¹¹

11 MUCF, 2019; 2022.

Ofta är barnen i grupperna fullt medvetna om att det de varit med om är just hbtqi-hat. Andra gånger beskriver de situationer som tydligt präglas av hbtqi-fobi*, även om de själva inte sätter de orden på det. Att vara barn och hbtqi beskrivs av i princip alla barn vi möter som en utsatt position, särskilt eftersom man som barn ofta inte själv kan välja vilka miljöer man rör sig i (skolan, hemmet, orten man råkar bo på).

*Hbtqi-fobi

Du kanske har hört talas om homo-, bi- eller transfobi förut? Det handlar om negativa och fientliga attityder, föreställningar och handlingar mot personer som är hbtqi, och är en effekt av heteronormen och cisnormen.

Heteronormen är antagandet att alla människor blir attraherade av och kärna i endast motsatt kön. Cisnormen är antagandet att alla identifierar sig med det kön de blev tilldelad vid födseln och betar sig enligt det.

Ett samlingsbegrepp för homo-, bi- eller transfobi, samt hat mot queera personer och personer med intersexvariation, är hbtqi-fobi. Hbtqi-fobi kan handla om ord, blickar, uteslutning eller våld, och gör att människor inte alltid vågar vara sig själva. Ibland är hbtqi-fobi svårt att märka, speciellt om man inte är en av dem som upplever förtrycket.

Vi använder oss också av begreppet hbtqi-hat som synonym till hbtqi-fobi, för att visa att det inte bara handlar om rädsla eller fördomar mot hbtqi-personer, utan också medvetet eller omedvetet hat som ofta tar sig våldsamma uttryck.

»Man får ju liksom dödshot«

Trakasserier och diskriminering

Bland deltagarna finns det en medvetenhet om att man är extra utsatt för trakasserier, diskriminering och hat som hbtqi-barn och att det påverkar ens liv och vardag. Alisha, 15 år, berättar att **»det finns en stor chans att bli mobbad, jag är livrädd för att bli mobbad igen«**.

Skolan är en av de vanligaste platserna att bli utsatt – många har bytt skola på grund av diskriminering.

Utsattheten i skolan stämmer överens med den bild som har påvisats på EU-nivå där 67% av svaranden på FRA:s stora hbtqi-enkät sagt att de upplevt mobbning, förlöjliganden, förolämpningar eller hot i skolan på grund av deras hbtqi-identitet.¹²

12 FRA, 2024.

Per, 17 år, berättar att det på hans förra skola fanns en grupp för unga hbtqi-personer vars mötesrum var tvunget att hållas hemligt på grund av att andra elever kom och störde och hotade. Farida, 17 år, berättar om varför många hbtqi-barn håller sin identitet hemlig i skolan:

Helt enkelt för att man kommer bli trakasserad. Man kommer att bli förtryckt. Man kommer att bli diskriminerad. [...] I vissa fall, det är nästan farligt att vara typ ute, speciellt när man är typ ung.. Alltså vem vet vad som kan hända det finns... Det finns typ jätteseriösa fall i skolor där mobbning går så där långt på grund av ens identitet och ingen tar det seriöst? «Ja, men they are just playing around».

En annan erfarenhet av trakasserier är att bli outad av vänner, det vill säga att utan samtycke få ens sexuella läggning eller könsidentitet avslöjad/offentliggjord. Frankie, 17 år, säger såhär i en diskussion om att bli outad:

Det är faktiskt väldigt vanligt alltså. Det har hänt flera gånger att jag blivit outad och det har varit så himla obehagligt på så många nivåer för man har inte riktigt rätt till sitt privatliv, för det blir alltid så inskränkande och debatterat och diskuterat. Och det tycker jag inte är okej alls.

Flera av deltagarna lyfter att de blivit utsatta för hatbrott i form av våldsamma hot på grund av sin hbtqi-identitet. En del har till och med fått dödshot. Martina, 15 år, berättar om en klasskompis som skrev till henne i månader att hon skulle ta livet av sig. Nora, 14 år, har en liknande erfarenhet:

För mig har det varit klasskamrater och alltså grejen är, dom i min klass, dom har liksom ganska, alltså killarna i min klass, eller några killar, har ganska nära vänner som går på en annan skola nära oss. Och dom, eftersom dom inte går på vår skola, så har de lagt till mig på sociala medier och skrivit dödshot. Typ, «jag kommer slå ner dig bla bla bla» och sånt och det har alltså varit det jobbigaste för mig att de har varit så här «jag kommer slå ner dig» liksom...

Andra utsätts för hat online. Billie, 14 år, berättar om de allvarliga hot och sexuella kränkningar som barn som är trans kan uppleva online:

Alltså, man får ju liksom dödshot sen så finns det personer som säger typ, åh, <jag kommer knulla dig> och sånt där liksom <du är ingen riktig man för du har en fitta>.

I samband med frågor om rättigheter och samhällsutveckling så berättar barnen att de upplever att det blivit mer hatfullt klimat kring hbtqi-frågor. En del baserar det på sina egna erfarenheter i verkliga livet, som Rayan, 15 år, som flera gånger blivit närmad av en elev på ett kränkande sätt den senaste tiden: **»Jag tycker också att det blivit grövre i skolorna [...]«**.

EU:s stora hbtqi-enkät visade också på en ökning sedan 2019 hos hbtqi-personer av upplevelser av mobbning, föroljiganden, förolämpningar eller hot i skolan på grund av deras hbtqi-identitet (från 46% till 67%).¹³

13 FRA, 2024.

Eftersom skolan upplevs som en otrygg plats med mycket hbtqi-fobi och hbtqi-hat så känner sig många tvingade att hålla sin identitet hemlig där. **»Det finns en stor chans för mobbning«**, säger en av deltagarna i värderingsövningen på frågan om varför man håller sin hbtqi-identitet hemlig i skolan. Drygt 70% av deltagarna i QRCR:s värderingsövning svarar att de inte håller med om att det är lätt att vara öppen med sin identitet i skolan. Josef, 14 år, berättar:

Luna (ledare): Det är vanligt att hbtqi-barn håller sin identitet hemlig?

Josef: Alltså, det är vanligt. Jag gör det. Åtminstone så här i skolan, för att typ alla i min skola är dumma i huvudet. Och de är så här transfobiska, homofobiska och de fattar inte vad det innebär och vad det är man går igenom och de tänker bara att man är typ, men att man har någon skada i huvudet eller någonting, att det är en mental sjukdom.

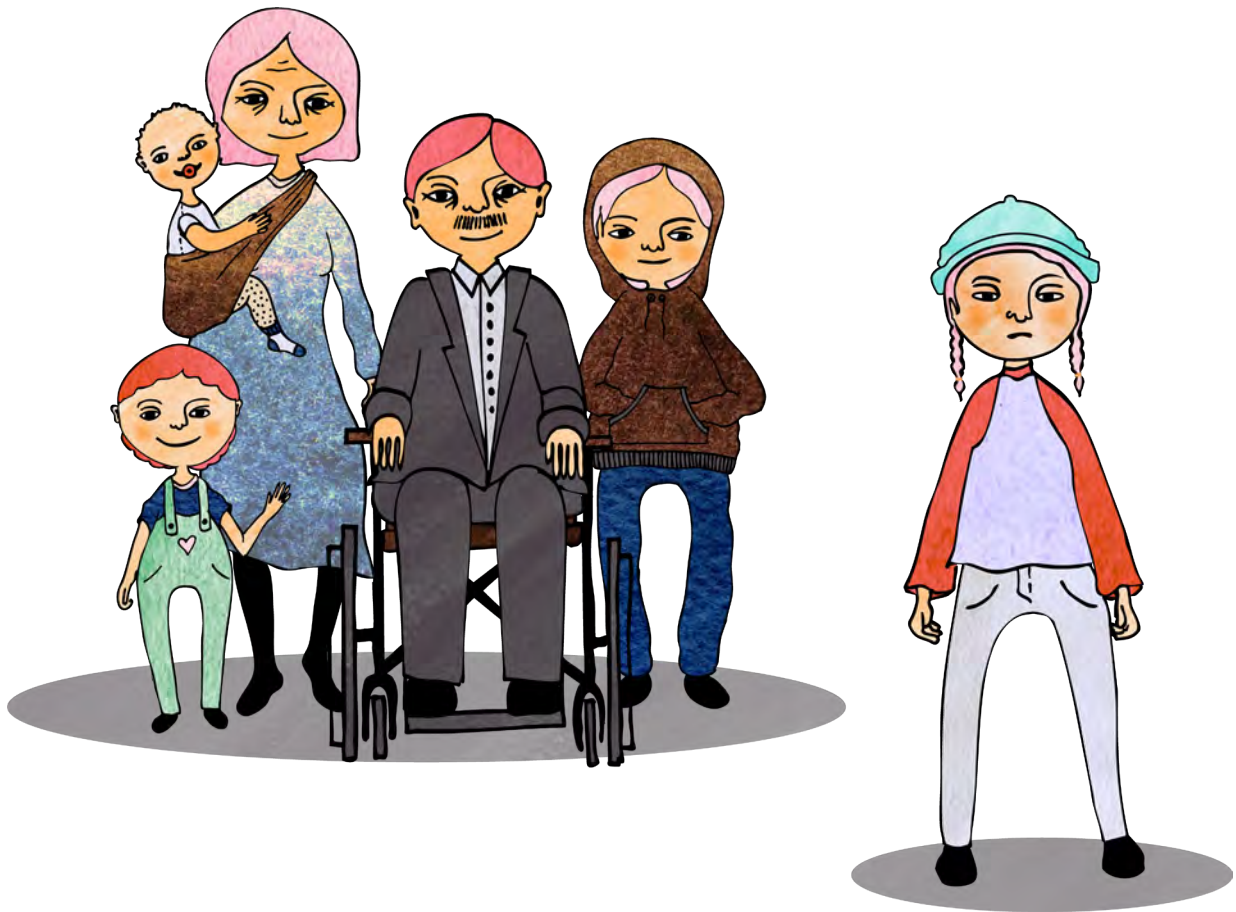
Det finns också en låg tillit till att vuxna i skolan agerar om man skulle bli utsatt för mobbning eller kränkningar. Rayan, 15 år, menar att vuxna inte skyddar (protectar) barn som är hbtqi:

Jag tänkte också så här för att jag kom ut när jag var ganska liten, jag kom ut i typ femman eller sexan, och då såhär visste nästan hela skolan om det... Det fanns en homosexuell kille men det fanns ingen transperson på skolan så att alltså... Jag hade inte riktigt sett homofobi och transfobi på min skola, men jag tror nog om jag hade sett alltså... Jag tror när barnen ser att de inte är liksom, att de inte blir såhär <protectade>, alltså att vuxna inte vill hjälpa, därför kan också folk bli rädda för att komma ut för att de vet att... Folk kommer inte göra något om de blir skadade.

Rädsla för olika former av bestraffning finns inte bara i skolan, utan för vissa också hemma, vilket är en av anledningarna till att man håller sin identitet hemlig hemma. Nora, 15 år, resonerar kring det:

Hanna (ledare): Varför tror ni att det är så att det kan vara liksom svårt att vara öppen med sin identitet hemma?

Nora: Jag tror att vissa föräldrar tar det väldigt personligt och om de är väldigt homofobiska så kan det liksom eskalera till att det blir en dödlig situation hemma för det barnet. Så att om föräldrarna verkligen inte tycker om det alls så kan det vara ganska illa.

»De förstår inte hur mycket det påverkar oss«

Osynligt våld

En avsaknad av förståelse, fördomar och okunskap kopplat till hbtqi är något som barnen ofta möter i sina liv, i form av till exempel ifrågasättanden, kommentarer eller osynliggörande. När det sker ofta blir det en form av osynligt, men högst kännbart, psykiskt våld. Ett exempel på det är att upprepade gånger bli felkönad eller kallad för fel namn i ett sammanhang. Under värderingsövningen berättar flera att det skett på fritiden, och att det lett till att de slutat på fritidsaktiviteter. En berättar att **»jag slutade på en sport på grund av felkönning, nu går jag inte på någon sport alls«**. Samu, 13 år, Killian, 16 år, och Alexandra, 16 år, pratar om stressen och ångesten som uppstår när man blir kallad för fel namn, ens gamla namn eller »deadname«, och lättningen när man blir kallad för rätt:

Samu: De som är typ, transgender under transparaplyet eller icke-binärspaplyet kan ändå få bli kallad det namnet de vill bli, eller så här för jag har haft väldigt svårt med att när jag går in till typ tandläkaren eller sjukhuset så är det liksom <deadname har vi deadname här inne?>. Och sen så måste jag bara öhm <skulle du kunna kalla mig för Samu?> liksom. För det blir väldigt jobbigt för det är typ bara åh, tack för att jag blev påmind att jag är född tjej ööhhggg...

Killian: Och jag känner den... När de frågar i vilken situation som helst. Någon frågar efter ens namn och man ba ööhh fuck. [...] Jaaa alltså man känner den här bara cringe (obehag).

Samu: Mmmm man ba ööhhgg shit...

Alexandra: Och så säger de <Alexandra>, och jag ba <ooohh det är jag!>.

Rayan, 15 år, resonerar kring hur barn lär sig beteenden från vuxna, och kring hur mycket det kan påverka (impacta) en person att bli kallad för fel pronomen:

Jag tror nog att varför barn gör det, det kan ju också vara så att man bara så här glömmar bort och det är ju helt okej. Men varför gör de det med flit? Alltså, det är för att barn är väldigt taskiga och de drar ju upp saker som de hör runt sig från sina föräldrar [...]. Men jag tror nog inte heller att de förstår hur mycket det kan <impacta> en annan person. För sen behöver ju de inte se den personen när de går ut ur skolan eller en person som de ser på stan, men just den personen kommer behöva leva med det för resten av sitt liv.

Många upplever att skolan präglas mycket av okunskap, och ett osynliggörande av hbtqi-personers existens i skolans undervisning. Eden, 15 år, berättar att: **»På sexualundervisningen säger de att intersex inte finns«**. Per, 17 år, pratar om hur det kan påverka ens självkänsla negativt när lärare uttalar sig hbtqi-fobt: **»Man kan känna skam för sin identitet, även om man har varit väldigt stolt över den innan för det är ganska vanligt att ha transfobiska lärare och alltså jag har haft transfobiska lärare«**.

Andra har mött den här typen av fördomar från föräldrar. Monnie, 14 år, berättar:

Min mamma sa till mig typ <du kan inte vara trans för du hade inte tjejjiga intressen som liten>. Så jag har inte vågat fråga henne om att boka möte med vården för utredning om könsdysfori.

Barnen beskriver att avsaknaden av förståelse, fördomar och okunskap inte bara har en stor inverkan på ens mående och självkänsla, utan på flera delar av ens liv – vad för fritid man har, hur det känns i skolan, samt i ens relationer och vänskapsrelationer. En deltagare på värderingsövningen säger **»mina föräldrar tror att mina kompisar gör mig queer, så jag kan inte prata om dem«**. Andra har blivit av med vänner på grund av den här typen av fördomar. Farida, 17 år, berättar om en situation som hon minns tillbaka på:

Jag kommer nu plötsligt på när en av mina vänners mammor fick reda på att jag var typ queer och hon typ tvingade då min vän att sluta vara vän med mig. Alltså. Det är sådär seriöst för vissa. Ja, du vill inte att ditt barn ska hänga med det här andra barnet för vad ditt barn kommer bli sjuk? Va? Det är alltså, det går inte.

Den här formen av hbtqi-fobi bidrar också till att många känner sig tvingade att hålla vissa delar av sig själva hemliga, bland annat hemma. Även om åsikterna går isär och många pratar om att bli stöttade hemma i sin identitet, så lyfter flera att familjen och slakten är en otrygg plats där många känner att de inte kan vara öppna med sin hbtqi-identitet. I QRCR:s värderingsövning svarar 46% att de inte håller med på frågan om det är lätt att vara öppen med sin identitet hemma. Endast 8% håller med om att vuxna förstår hbtqi-barns identitet. Rio, 15 år, har själv föräldrar som det är svårt att vara öppen med. På frågan om det är lätt att vara öppen med sin hbtqi-identitet hemma säger han: **»Det beror på hur föräldrarna är, om de är liksom öppna eller om de är mer som mina. Eller lite värre«**.

Rädslan och osäkerheten leder också till att många inte känner att de kan prata med sina föräldrar om något jobbigt händer i relation till deras hbtqi-identitet.

MUCF:s stora kartläggning visar att drygt hälften av unga hbtq-personer, avstår från att prata med en förälder eller vårdnadshavare, trots att de vill. Bland andra unga är det betydligt färre, tre av tio, som avstår från att prata med en förälder. Det är också mer än dubbelt så vanligt bland unga hbtq-personer att vilja, men inte våga, prata med en vuxen utanför familjen.¹⁴

14 MUCF, 2019.

»Varför passar jag inte in?«

Exkludering och utanförskap

En annan typ av hbtqi-fobi som beskrivs av barnen är av den typen som upplevs genom känslor av ensamhet, exkludering och utanförskap på grund av ens hbtqi-identitet. Det är bland annat svårt att hitta vänner som tänker och känner likadant.

Barnens upplevelser bekräftas av MUCF som har visat att det generellt bland unga hbtq-personer är mindre vanligt att vara nöjda med sina relationer, exempelvis till familj och vänner, samt med livet i sin helhet.¹⁵

15 MUCF, 2019.

Josef, 14 år, reflekterar över rädslan att möta hat och ensamheten som kan uppstå till följd av det:

Luna (ledare): Håller du hemligt för att du är rädd att du ska utsättas för typ mobbning eller trakasserier?

Josef: Alltså, jag är det barnet i klassen som typ ingen pratar med och jag pratar med ingen för att jag, jag blir väldigt nervös, speciellt i skolan, att typ prata med andra. Så jag vill inte att andra ska starta konversationer med mig heller, speciellt inte om det kommer från hat.

Frankie, 17 år, och Elsa, 14 år, upplever också att det är lätt att känna sig ensam och utanför som hbtqi:

Frankie: Jag tycker att det är väldigt isolerande ibland.

Luna (ledare): På vilket sätt då?

Frankie: Det känns som man är den enda i världen som upplever dessa känslor och tankar.

Elsa: Ja.

Andra upplever en generell känsla av utanförskap och exkludering. I samband med detta tema säger Karl, 17 år, »**det är inte så jävla kul att vara liksom en minoritet i ett land som hatar en**«. När Karl delar det här så får han ett starkt medhåll från andra deltagare.

Konsekvenserna av att känna sig exkluderad i samhället beskrivs bland annat vara osäkerhet i sin identitet, och psykisk ohälsa. I en fyra hörn-övning reflekterar Nora, 15 år, och Billie, 14 år, över att inte passa in och att inte vara som alla andra:

Nora: Man vet inte varför passar jag inte in? Varför är jag inte som de andra? Och det leder till tankar som gör att man vill liksom, man undrar varför? Vad är det för fel på mig?

Hanna (ledare): Hur tänker du att det hänger ihop med att vara hbtqi?

Nora: För att alltså majoriteten av personer är inte hbtqi. Och att vissa, alltså det finns homofobi och det gör att man, vissa blir inte så säkra i sig själva om man är hbtqi.

Billie: Alltså, jag tycker också att det är lite som typ hur Nora sa [...]. Själv så tycker jag att, alltså jag blir ju lite mobbad för jag är ju inte som alla andra och det gör ju också så jag mår lite värre än vad jag hade gjort om det inte hände.

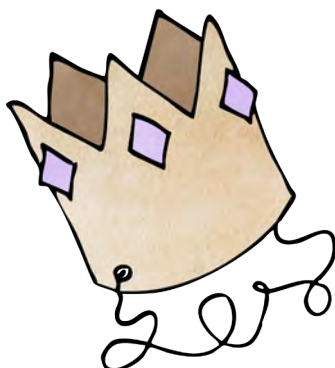
En annan konsekvens av exkluderande normer är en rädsla för att inte bli accepterad, eller att man inte accepterar sig själv, vilket leder till att man känner sig tvingad att hålla sin identitet hemlig. Killian, 16 år, resonerar kring hur hetero- och cisnormativt språk, och hbtqi-foba skämt, kan få en att känna sig otrygg som hbtqi-barn, och leda till att man har svårt att acceptera sig själv:

Killian: Den typen av språk finns och det kan göra att folk som också själva är hbtq känner typ att ja, men det här är lite tabubelagt. Det här är lite liksom fel i allmänhetens ögon och då kommer jag inte ut för det. [...] Och för att man vill skydda sig själv, liksom alltså om man hör folk skämta på det sättet.

Sasha, 15 år, och Farida, 17 år, menar också att det är svårt att vara öppen eftersom man känner sig annorlunda och inte vet hur omvärlden kommer att reagera:

Sasha: Alltså, man är ju rädd för att man är typ... Man känner att jag är annorlunda jämfört med alla andra och man kanske inte vet hur skolan kommer reagera. Ja och man vet inte hur sina vänner kommer reagera [...]. Jag blev bara bekväm förrän förra året när jag började gymnasiet. När jag såg så här att det är mer normalt i min skola att prata om det och att vara så här hbtqi. Så jag tycker att det är oftast på grund av hur skolan är och hur samhället förtrycker och så här de tvingar en att bli förtryckt tycker jag personligen.

Farida: Det är svårt att vara ute.

»Jag känner mig stressad, pressad och ensam«

Konsekvenser av att inte få finnas

På grund av det hbtqi-relaterat hatet och exkluderingen som genomsyrar många delar av barnens liv, i kombination med att inte tas på allvar på grund av ens ålder, så känner alltså många deltagare att de måste hålla sin identitet hemlig - att de inte får finnas.

På EU-nivå är ungefär varannan hbtqi-person ofta eller alltid öppna med sin identitet i sociala sammanhang, vilket innebär att varannan person sällan eller aldrig är det.¹⁶ Det framgår dock inte om det är vanligare bland barn att vilja hålla sin identitet hemlig. MUCF har i relation till det här visat att unga hbtq-personer i mindre utsträckning känner sig trygga, såväl hemma som på offentliga platser.¹⁷

16 FRA, 2024.

17 MUCF, 2019.

Det finns många negativa konsekvenser med att inte kunna vara öppen. Flera lyfter hur det får dem att känna sig stressade och pressade. Många beskriver känslan av att tvingas bära en mask, och att trycka ner sig själv och sina egna känslor. Karl, 17 år, är en av dem och berättar:

Så det blir mycket såhär att man lär sig att dölja sina egna känslor [...] Alltså, jag skulle inte kunna komma ut till folk, utan jag måste bara vara världens värsta kvinna, liksom för att det är det ni tänker om mig och då måste jag trycka ner allt jag känner och vara det för er, även om jag inte alls känner så. Och då sväljer man liksom alltså delar av sig själv och när man ljuger för alla som man känner och som du sa Per... När man lever i en karaktär eller en mask så börjar man liksom, man har inga riktiga relationer och sen så börjar man till slut nästan dö på insidan på ett väldigt konstigt sätt. Det går nästan inte att förklara för dom som inte har upplevt det, men det är väldigt jobbigt. Och jag tycker inte att man ska behöva gå igenom nått sånt när man är så pass unga som vi är.

Andra upplever en stark känsla av ensamhet och utanförskap. Per, 17 år, berättar hur han upplever det i relation till sina föräldrar:

Men ändå så känner man sig ensam och övergiven alltså om ens föräldrar inte känner liksom en som man verkligen är, utan de bara känner en liksom som en annan version av dig, för många så är kön liksom en så viktig del av den man är. Att liksom om folk ser en som ett annat kön, så känns det som att den personen inte egentligen känner dig?

§ DET HANDLAR OM RÄTTIGHETER!

Deltagarnas åsikter, berättelser och erfarenheter i avsnittet *Hat och exkludering* visar att bland annat dessa av barns rättigheter kränks:

ARTIKEL

2

I barnens berättelser blir det tydligt att de inte får **artikel 2** tillgodosedd, utan att de ofta känner sig olikt behandlade på grund av sin sexuella läggning, könsidentitet, könsuttryck eller könskaraktiska, ibland till och med varje dag. Artikel 2 är en av grundprinciperna i *barnkonventionen* och säger att **alla barn har samma rättigheter**, och **skyddar barn från diskriminering** i sin tillgång till sina rättigheter, till exempel rätt till utbildning, rätt till bästa möjliga hälsa, rätt till trygghet och skydd, och rätt till fritid. Alla länder ska följa och stärka rättigheterna i konventionen utan att diskriminera, oavsett exempelvis barnets hudfärg, kön, språk, religion, politiska åsikter, nationella, etniska eller sociala ursprung, funktionsnedsättning eller ställning i övrigt. Könsidentitet och sexuell läggning täcks av uttrycket »ställning i övrigt« enligt FN:s barnrättskommitté.¹⁸

ARTIKEL

6

De trakasserier, hot, verbala kränkningar, känslor av exkludering och den psykisk ohälsa som barnen vittnar om visar att **rätten till liv, överlevnad och utveckling** i **artikel 6** kränks. För att leva och överleva behöver hbtqi-barn få de mest grundläggande behoven tillgodosedda, till exempel skydd från våld och bästa möjliga hälsa. För att utvecklas behöver hbtqi-barn få sin identitet bekräftad, känna sig trygg i skolan och på fritiden, vara delaktiga i sitt eget liv och inte diskrimineras.¹⁹

ARTIKEL

19

Rösterna i rapporten vittnar också om hbtqi-hat som tar sig uttryck i olika former av våld. **Artikel 19** säger att **barn ska skyddas mot alla former av våld** – fysiskt och psykiskt våld, skada eller övergrepp, vanvård eller försumlig behandling, miss-handel eller utnyttjande, inklusive sexuella övergrepp. Länder måste enligt FN:s barnrättskommitté bemöta diskriminering mot sårbara eller marginaliserade grupper, såsom barn som är lesbiska, homosexuella och/eller trans, och arbeta förebyggande för att säkerställa att dessa barn har rätt till skydd på samma sätt som andra barn.²⁰

ARTIKEL

28

Artikel 28 handlar om alla barns **rätt till tillgänglig utbildning**, och till möjligheter att tillgodogöra sig utbildningen. Att utsättas för olika typer av diskriminering, trakasserier och kränkningar eller oförståelse och exkludering i skolan utgör hinder som gör det svårare att få rätten till utbildning uppfylld. Barnrättskommittén har uttryckt oro över den diskriminering som hbtqi-barn utsätts för under både undervisning och andra interaktioner med vuxna och elever. Enligt kommittén kan både öppen och dold diskriminering på någon av de grunder som anges i artikel 2 i barnkonventionen försvåra eller helt hindra barnets möjlighet att dra nytta av utbildning.²¹

ARTIKEL

29

Artikel 29 handlar om den inneboende mänskliga värdighet som varje barn har och **rätten till kunskap från skolan om ens lika och obestridliga rättigheter**. Kommittén menar att när det skett större incidenter av hbtqi-hat och andra former av intolerans som berör personer under 18 år, likt de erfarenheter som lyfts fram i detta avsnitt, betyder det att staten inte gjort allt de kan för att främja det som står i *barnkonventionen* – särskilt inte artikel 29. Både utbildning om barns mänskliga rättigheter och främjandet av värderingar som bidrar till att stärka dessa rättigheter behövs för att uppfylla artikel 29, inte bara i skolor utan också samhället i stort.²²

18 FN:s Barnrättskommitté, Allmän kommentar nr 20, 2016, Om genomförandet av barnets rättigheter under ungdomsåren, punkt 34.

19 FN:s barnrättskommitté, Allmän kommentar nr 7, 2005, Genomförandet av barnets rättigheter under tidig barndom, punkt 10.

20 FN:s Barnrättskommitté, Allmän kommentar nr 13, 2011, Om rätten till att vara fria från alla former av våld, punkt 72.

21 FN:s Barnrättskommitté, Allmän kommentar nr 1, 2001, Utbildningens mål, punkt 10.

22 FN:s Barnrättskommitté, Allmän kommentar nr 1, 2001, Utbildningens mål, punkt 19, 24.

PÅTRYCKNINGAR FÖR ATT ÄNDRA BARNNS HBTQI-IDENTITET

När man talar om omvändelseförsök tänker många på dess mest extrema former som till exempel tvångsäktenskap eller att bli påtvingad behandlingar för att ändra eller dölja en hbtqi-identitet. Men omvändelseförsök kan ses som alla former av tvång eller påtryckningar med syfte att ändra eller dölja någons sexuella läggning, könsidentitet eller könsuttryck. Det existerar på en skala från kritiska blickar, kommentarer och frågor, till mer våldsamma former.

På EU-nivå så visar FRA att mer än var fjärde (27%) hbtqi-barn i åldern 15-17 år utsatts för någon form av omvändelseförsök.²³

²³ FRA, 2024.

Deltagarna pratar om olika former av påtryckningar som de sett eller upplevt i relation till barns hbtqi-identitet. På värderingsövningen kommenterar ett barn att »[v]år vän blir utsatt för omvändelseförsök« och en annan att »[d]et är väldigt vanligt att barn blir utsatta«. Elio, 15 år, poängterar att »folk ser min sexualitet som en challenge, de respekterar inte min sexualitet, vill ändra den«. Nora, 15 år, upplever på liknande sätt att hon som tjej blivit pushad till att inte gilla tjejer under hela hennes uppväxt:

Det finns ju personer som alltså inte är homofobiska eller ifrågasätter andras identitet, men de enda sådana personerna jag har träffat är min egen mamma och folk på queerhäng, så jag har bara upplevt att folk har varit så här: «Fast du kan inte gilla tjejer», hela min uppväxt.

Nedan följer exempel på vilket sätt dessa påtryckningar kan ta sig uttryck.

»Är du säker?«

Kritiska frågor och ifrågasättande

Hbtqi-barn upplever bland annat påtryckningar kring deras identitet genom kritiska frågor och ifrågasättanden. Rayan, 15 år, pratar om hur det är att få frågor från föräldrar, lärare och andra elever som inte rätt ut är kränkande, men som upplevs som kritiska eller ifrågasättande:

»[D]et finns vissa olika, men det finns också typ så här <är du säker?>. Eller bara så här väldigt, ja inte så här vara på ett respektfullt sätt så att det kan kännas väldigt påtvingade att inte vara trans eller gay«.

Nora beskriver hur det är att ha fått kritiska frågor av hennes föräldrar när hon kommit ut:

Pappa kan fråga så här alltså frågor om, när jag sa till honom att jag var bisexuell. Då var han så här <okej, varför då?>. Och jag bara <men jag är det, jag kan liksom inte välja>. Då var han lite så här <fast hur vet du att du är det?>. Han var lite så här, han ställde frågor som man inte riktigt ska fråga.

Även om ens föräldrar inte ifrågasätter en rakt ut så kan till exempel uppmaningar eller frågor om att få psykologiskt stöd upplevas som ett ifrågasättande av ens identitet, som att ens identitet är en sjukdom. Samu, 13 år, upplever att hans könsidentitet ses som något som ska »behandlas« enligt föräldrarna:

Samu: För exempel om man är min mamma och jag kommer ut till dig. Om jag kommer ut till dig och säger jag är trans, säg inte <jag tycker du ska prata med en terapeut>. Banna det där!

Alexandra: Alltså! Vad ska terapeuten göra?!

Samu: Vad ska min terapeut säga? <Nu får du sluta vara trans!>. Förlåt, men det kommer inte funka. Liksom repent repent!

Andra berättar hur deras föräldrar kritiserar deras namnval, har åsikter om deras könsuttryck, och delar med sig av erfarenheter av att bli felkönade och kallade för fel namn som en form av ifrågasättande. Nora resonerar att **»[...] folk som inte tycker att det är okej felkönar med flit, för att dom ska då tänka, liksom att det är fel«**. Mio, 11 år, delar med sig av sin syn av hur påtryckningar mot hbtqi-barn kan se ut:

Mio: Det finns jättemånga personer som avskyr hbtq-barn. Speciellt vuxna.

Hanna (ledare): Hur försöker de ändra på ens identitet?

Mio: De försöker ge grejer som är vanligt för personer som är det könet de blev tilldelat och kallar fel pronomen.

»De vill verkligen få en att bli rädd«

Skrämseltaktiker och desinformation

Ett annat sätt som hbtqi-barn upplever att man försöker påverka deras identitet är genom att skrämmas, eller genom desinformation och okunskap. Billie, 14 år, berättar hur han tycker att det sker genom hot och trakasserier, och att det främst är klasskompisar eller personer i skolan som försöker ändra på honom:

Några av de tror ju att jag kanske är typ lesbisk för att jag var det för några år sedan, och sen så några vet att jag är bisexuell och det kan vara så att de försöker typ mobba mig genom att liksom, de mobbar mig till att försöka göra mig straight. [...] De typ försöker göra så att man inte vill vara så kanske, dom kanske gör en massa hot. Ja, jag själv så har jag inte fått några i alla fall inte jättedåliga hot fast det kan vara typ jag har hört att några har blivit tillsagda att, åh, <jag kommer döda hela din familj>, jag kommer, ja, men <jag kommer slå ner dig med hela min vängrupp>. Och sånt där.

Skrämseltaktiker sker också genom att sprida desinformation eller falska rykten om hbtqi. Vincent, 17 år, anser att folk försöker påverka hbtqi-barn genom skrämseltaktiker, till exempel genom desinformation om könsbekräftande vård och behandling:

Jag tror de börjar försöka göra det med såna här frågor. Vet inte hur man ska kalla dom frågorna, ledande frågor, typ. Skrämseltaktiker. Om operationer och sådana grejer. [D]e vill verkligen få en att bli rädd. [...] Min far liksom, han pratade väldigt mycket om, det här säger han inte bara för att liksom få mig att tänka om ett beslut, det var väl också för att han var orolig egentligen för min hälsa. Men det här med att man skulle typ förlora hår och sånt och få benskörhet om jag tog såhär testosteron vid ung ålder. Alltså nu pratar vi ändå, liksom 17 år och han sa typ att <livet blir förstört och man kan dö, man blir deprimerad>. Han sa ju att han hade läst jättemycket om det, men det känns inte som han har läst så mycket om det. [...]

När vi pratar om fördomar kring barns rätt till transvård lyfter Josef, 14 år, liknande erfarenheter:

Det känns som att nästan alla vuxna som du pratar med idag, till exempel mina föräldrar och så här <åh, men alltså det är okej om du är såhär trans och sådär. Men så länge du inte går under kniven>, liksom. De pratar liksom, de använder ord som typ att <mutilera> dig själv.

Andra möter okunskap om hbtqi där de får höra att **»trans är en trend«**, eller som blivit ifrågasatta som trans för att de inte ser tillräckligt maskulina eller feminina ut. Sådana beteenden och attityder har gjort att de börjat tvivla på sin könsidentitet och börjat ifrågasätta sig själva.

Vissa anser att beslutsfattare och föräldrar inte aktivt försöker ändra på hbtqi-barns identiteter, men att det omedvetet blir så på grund av fördomar och okunskap. Karl, 17 år, förklarar:

Du måste ju ha någon sorts idé om vad det är att vara trans innan du kan säga emot det. Och för många föräldrar och många vuxna så är inte trans en grej utan då är det så att det är ungefär den gamla definitionen transvestit som de känner till och det är liksom vad? <Man som gillar att klä sig i kvinnliga kläder.>

Att det är just barn som utsätts för den här typen av kritiska frågor, påtryckningar, skrämsetaktiker och desinformation kan kopplas till, förutom åldersmaksordningen generellt, att relationen mellan hbtqi och barndom är ifrågasatt. Inom forskningen om ålder, genus och sexualitet talar man om att barnets hbtqi-identitet eller omgivning ofta felaktigt ses som ett hot och en motsättning mot barnets bästa.²⁴

24 Sotevik, 2018; Bengtsson, 2014.

»Är man en människa som inte kan älska?«

Konsekvenser av påtryckningar

Att utsättas för den här typen av påtryckningar eller yttre påverkan ger konsekvenser för deltagarna. Flera lyfter hur de tror att det påverkat eller påverkar deras förhållande till sin kropp och sina relationer på ett negativt sätt. Vincent berättar:

Alltså man känner kärlek för personer men när andra säger att man inte liksom ska göra det så känns det som att man är en människa som inte kan älska kanske? Och det är ganska uteslutande.

Nora, 15 år, lyfter liknande idéer:

Jag tror också om det är en transperson som har identifierats som det andra könet, då när någon kommer fram och säger, <du kan ju inte vara det könet för du var född som...> och sen biologiska könet. Då blir man jätte... alltså då blir man nog väldigt obekvämt i sin egen kropp och då tänker man att jag kan inte vara det fast jag, ja, fast jag vill liksom. Man blir obekvämt med sin egen kropp.

En annan konsekvens av de påtryckningar som hbtqi-barn utsätts för är känslan av att vara tvingad att hålla sin identitet hemlig och inte kunna öppna upp sig för vuxna. Påtryckningarna kan också innebära att man upplever ett generellt utanförskap samt avstår från sammanhang för att man inte känner sig trygg.

§ DET HANDLAR OM RÄTTIGHETER!

Deltagarnas åsikter, berättelser och erfarenheter i avsnittet *Påtryckningar för att ändra barns hbtqi-identitet* visar att bland annat dessa av barns rättigheter kränks:

ARTIKEL

13

Artikel 13 säger att hbtqi-barn har **rätt till yttrande- och informationsfrihet**. Det handlar till exempel om att kunna söka, ta emot och få sprida information och tankar i relation till mänskliga rättigheter, sexuell läggning och könsidentitet. Åsikts- och yttrandefrihet inkluderar sätt att yttra och uttrycka sin identitet genom till exempel språkbruk, uppförande, klädsel, fysiska egenskaper, namnval och annat. Därför hotas yttrandefriheten när hbtqi-barn inte har möjlighet att uttrycka sin identitet.²⁵

ARTIKEL

16

Artikel 16 ger hbtqi-barn **rätt till skydd för privatlivet**. Beslut kring ens könsidentitet, könsuttryck eller sexuella läggning är till exempel en privatsak och skyddas därför under artikel 16.²⁶ Därför kränks rätten till privatliv när andra utövar påtryckningar kring hbtqi-barns identitet. Denna rättighet inkluderar rätten att välja om, hur och med vem som man ska vara öppen med kring sin könsidentitet och sexuella läggning. Att bli outad eller känna att man som barn inte själv kan välja när man ska vara öppen med sin identitet är därför också en kränkning av rätten till skydd för privatlivet.

ARTIKEL

19

Artikel 19 skyddar hbtqi-barn mot alla former av våld. Omvändelseförsök eller påtryckningar kring ett barns sexuella läggning, könsidentitet, könsuttryck och/eller könskaraktäristika är en form av våld.²⁷

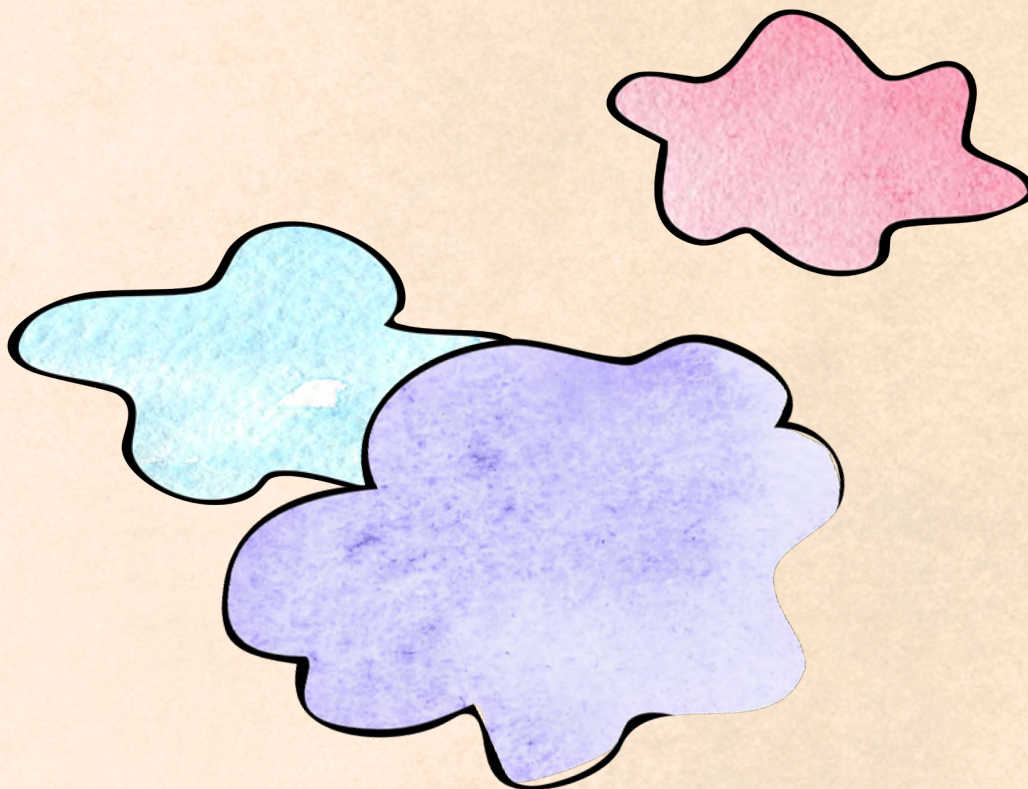
²⁵ FRA, 2024.

²⁶ FN:s Barnrättskommitté, Allmän kommentar nr 20, 2017, Om genomförandet av barnets rättigheter under ungdomsåren, punkt 34.

²⁷ FN:s Barnrättskommitté, Allmän kommentar nr 20, 2017, Om genomförandet av barnets rättigheter under ungdomsåren, punkt 34.

EGNA KRAV OCH FÖRSLAG PÅ LÖSNINGAR

HUR KAN VI STÄRKA HBTQI-BARNNS RÄTTIGHETER?

Barn som är hbtqi är kompetenta individer med egna viktiga erfarenheter och idéer. Enligt *barnkonventionen* har de också rätt att bli lyssnade på i frågor som berör dem. Trots detta blir hbtqi-barn förminskade och upplever brist på inflytande, samtidigt som de utsätts för flera andra grova rättighetskränkningar. Genom samtalen kommer tankar och idéer fram kring lösningar och krav på hur vi kan stärka hbtqi-barns rättigheter. Det är dags att lyssna på dem nu.

Respektera vår rätt att få finnas och vara oss själva

Bonny, 16 år, säger: »*We are here, we are queer, deal with it*«. Barnen pratar om att **bli accepterad för den man är**. Det handlar inte bara om tolerans utan också om **respekt, trygghet och rätten att få finnas fullt ut**. Som beskrivet tidigare så är det många hbtqi-barn som känner att de inte får finnas eller vara dem de är. Den här acceptansen kan vara skillnaden mellan att känna sig levande eller osynlig, trygg eller hotad, värdig eller ifrågasatt. Killian, 16 år, är en av dem som lyfter att **barn som är hbtqi inte ska behöva censurera sig själva**, och vikten av att bli accepterad och att få existera:

Jag är stolt över att vara den jag är liksom. Jag är jag och jag finns och jag ska inte behöva inte finnas eller finnas mindre bara för att någon tycker det är fel.

Ett annat konkret krav i relation till det här är att inte bli behandlad som »onormal« eller »sjuk«. En del av barnen delar med sig av situationer där de blivit behandlade så, medan det som de egentligen hade behövt var att bli bekräftade och stöttade. Samu, 13 år, förklarar:

Samu: [M]an kanske ska banna att man skickar hbtqi-personer till terapi bara för att man ska få reda på vem man verkligen är, eller liksom jag fattar om man har en sån här <identity crisis>. Men bara för att man säger att man är trans så ska det inte vara <ja men prata med en terapeut> för då är det lite så här, då låter det väldigt homofobiskt, transfobiskt.

Luna (ledare): Som att det blir som att det låter som att det är typ en sjukdom, liksom när det snarare...

Samu: Ja. Alltså att vara hbtqi är inte en sjukdom, det är inte psykisk ohälsa, det är så man är född liksom.

Luna (ledare): Så du snarare hade velat bli bekräftad i den du är på något sätt, och att det inte skulle vara såhär en big deal utan bara bli bekräftad och stöttad liksom som du är.

Att få välja namn och pronomen själv, och att **omgivningen använder rätt namn och pronomen**, är ett tydligt krav. Deltagarna ger två lagförslag som handlar om rätten att få finnas och att vara sig själva. De handlar om att **göra omvändelseförsök olagligt**, och att det ska finnas böter och straff för dem som gör det, samt att **införa ett tredje juridiskt kön**.

Killian: [J]ag hade velat existera, legalt liksom, juridiskt.

Luna (ledare): Alltså är det det med tredje kön som du menar?

Killian: Ja.

DET HÄR ÄR ARGUMENTEN FÖR VARFÖR DET ÄR VIKTIGT!

Frankie, 17 år, trycker på **att rättigheter inte är en åsiktsfråga** – att andra inte har rätt att begränsa hbtqi-barns rättigheter, oavsett vad de tycker och tänker:

Samtidigt som jag tror på en fri talan, att man har rätten att uttrycka sin åsikt, vad man än säger så ska det inte begås på kostnad av folks rättigheter och rätt att leva och existera.

Att ha makt över sin identitet, få vara sig själv och bli accepterad för den man är menar barnen är en viktig del för **att må bra**. Ayan, 14 år, och Martina, 15 år, beskriver det som livsviktigt. Ayan säger att *»vad är det för mening att vara sig själv annars? Att få uttrycka sig själv, använda de pronomen och namn en föredrar är livsviktigt«*, medan Martina anser att: *»Det är viktigt eftersom det annars kan göra att barn tar sitt liv«*. Sophie, 16 år, och Hedda, 15 år, förklarar hur det handlar om **grundläggande respekt**:

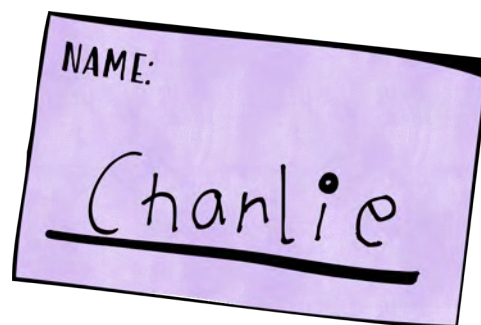
Luna (ledare): Och varför känner ni att, varför är det viktigt att bli kallad liksom för rätt pronomen eller rätt namn?

Sophie: Alltså de själva hade blivit jättesura om till exempel om vi säger såhär min lärare som är en kvinna. Om jag bara kallar henne honom och så, hon hade blivit jättearg.

Hedda: Man vill ju vara den man är, man vill ju vara accepterad som den man är.

Sophie: Få tillbaks den respekten man visar dem.

Flera berättar om positiva tillfällen då de blivit tilltalade med rätt namn och pronomen och hur de blivit stöttade när de behövt hjälp från vuxenvärlden. När man blir accepterad, sedd och får makten över sin egen identitet, beskriver barnen det som glädje och eufori.

Mer och bättre stöd från vuxna

Ett återkommande tema i diskussionerna är att vuxna i deras närhet inte stöttar hbtqi-barn tillräckligt. De lyfter att **mer stöd från till exempel föräldrar, lärare och fritidsledare** skulle förbättra deras utsatta position. Det här gäller bland annat när hbtqi-barn utsätts för mobbning och hat. Flera efterlyser **tydligare ageranden, ställningstaganden och gränssättningar vid kränkningar och trakasserier** på grund av sexuell läggning, könsidentitet och/eller könsuttryck. I skolan tycker Alisha, 15 år, att det behövs *»[m]ycket mer hjälp mot mobbning istället för att bara ignorera det eller något liknande för en stor del kan hända inom klassen både när lärare är där och inte«*. Emilia, 13 år, anser att vuxna behöver *»[...] säga till dom som inte respekterar«*.

Det handlar också om att **bli bekräftad och få stöd när man kommer ut**. Deltagare i värderingsövningen ansåg att det då är särskilt viktigt att inte få höra negativa kommentarer eller kritiska frågor från vuxna, till exempel *»är det säkert?«* eller *»du kommer aldrig att vara en tjej/kille«*. De flesta underströk att stödet måste komma från **kunskap och förståelse för hbtqi-frågor**. Rio, 15 år, pratade om skillnaden på de trygga vuxna som finns på mötesplatser för hbtqi-barn, och andra vuxna:

Alltså helst här på liksom queerhäng, [...] där känner jag att där förstår vuxna mig för de har liksom gått in djupare på ämnet än vad liksom föräldrar brukar. Och sen kurator och det, alltså, det beror också på om de kan liksom mycket om det här ämnet, annars kommer dom tycka att dom inte är så mycket till hjälp alltså. Jo, de kanske säger Rio istället för mitt deadname, and that's it liksom.

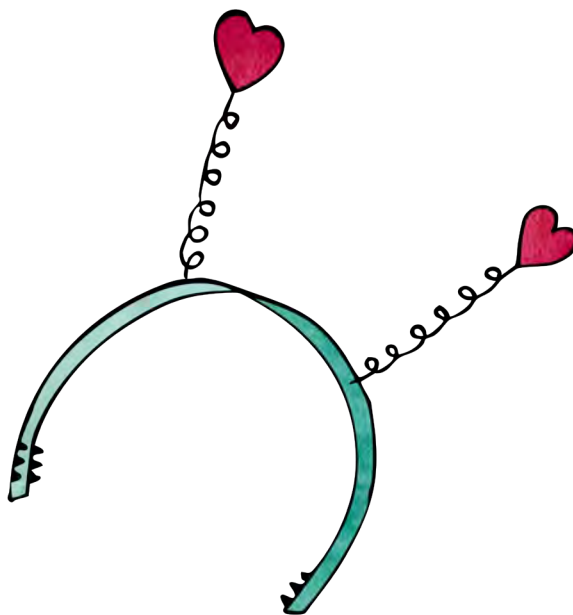
DET HÄR ÄR ARGUMENTEN FÖR VARFÖR DET ÄR VIKTIGT!

Det är ett måste att vuxna ger mer och bättre stöd för att hbtqi-barn ska kunna **vara trygga, må bra och kunna vara öppna med sin identitet** på olika platser. När hbtqi-barn blir stöttade av vuxna **påverkas andra av deras rättigheter positivt**. Coco, 14 år, säger bland annat: *»Barn som är trans behöver stöd och skydd för att få sin rätt till bästa möjliga hälsa«*.

Fler trygga mötesplatser för barn som är hbtqi

Att ha en trygg plats att vända sig till när omgivningen känns hotfull och otrygg är viktigt. Det är många som vill att **fler mötesplatser** och grupper som är trygga för hbtqi-barn öppnar, både på skolan och andra ställen, och att de som redan finns **förlänger sina öppettider**. Monnie, 14 år, vill att det ska **»[ö]ppna mer säkra ställen för hbtq-personer, som mötesplatser»**. Medan Alisha, 15 år, vill att det finns **»[f]ler platser och tider där man kan möta och prata med andra hbtqi+ barn och ungdomar»**.

På frågan om vad som gör en plats trygg svarar barnen dels att det handlar om **representation, accepterande klimat** och att det ibland kan vara skönt att det är **separatistiskt**. För ställen som inte är separatistiska är det viktigt att det är allmänt känt **att folk accepteras oavsett identitet**. Frankie understryker att: **»[f]ör hbtqi-barn är det viktigt att befinna sig i en miljö utan dömande»**. Att det finns **vuxna personer som lyssnar, förstår en och tar en seriöst** beskrivs också som centralt.

DET HÄR ÄR ARGUMENTEN FÖR VARFÖR DET ÄR VIKTIGT!

Många barn väljer att hålla sin identitet hemlig av rädsla för vad som ska hända om man är öppen med den. På mötesplatser som är inkluderande för barn som är hbtqi kan barn **vara öppna med sin identitet, hitta vänner och få stöd** från varandra. Martina, 15 år, berättar: *»Barn håller sig ofta hemliga på skolan eftersom det är farligt. Men då missar vi varandra. Det hade varit najs att ha ett queerhång på skolan så vi kan hitta varandra«.*

Många barn som är hbtqi känner sig **inte trygga hemma**, eller känner att de inte får stöd från sina föräldrar, och därför är inkluderande mötesplatser särskilt viktigt. Nora, 15 år, reflekterar över vikten av att det finns andra trygga vuxna än föräldrar omkring sig:

Ibland så kan man känna sig tryggare att berätta det för en annan vuxen istället för föräldrar, för liksom föräldrarna kanske inte tar det lika seriöst. Fast med en annan vuxen som man inte kanske känner lika väl, så kanske de inte tar det på ett sånt stort skoj, så då så tar de det och respekterar det istället.

Hbtqi-mötesplatser pekas ut som en plats att kunna **vara fri** på och det är flera av barnen som **reser långa vägar** för att ta sig till de hbtqi-mötesplatser som faktiskt finns. Detta har också bekräftats av MUCF.²⁸ Emilia, 13 år, och Bonny, 16 år, pratar om deras situation att bo på en mindre ort. Emilia bor långt bort från mötesplatsen där vi träffas:

Bonny (till Emilia): Du bor typ lika långt bort som jag gör fast ett annat håll.

Luna (ledare): Najs, du har kommit hit bara för att hänga här?

Bonny : Det är värt.

Emilia: Vi har hittat en, men man måste vänta jättelänge...

Luna (ledare): Jaha, vadå är det svårt att komma in eller vad man ska säga?

Emilia: Det är så här, man måste skriva upp sig. Och det är väldigt långt emellan när man träffas.

Gör vården bättre för hbtqi-barn

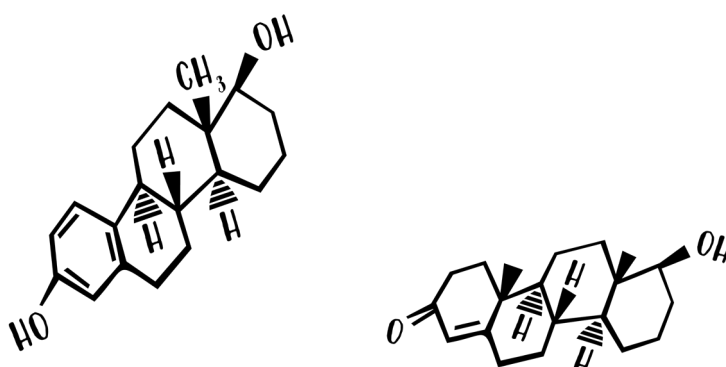
Många deltagare lyfter vikten av att göra vården för hbtqi-barn bättre och mer lätt-tillgänglig, till exempel genom att **korta väntetiderna**. Det föreslogs av bland annat Eden som vill ha: »**Kortare väntetider när man ska börja utredningar eller generell psykologisk hjälp**«. Frankie berättar att: »**När jag har mått dåligt skulle jag ha behövt hjälp som är lättare tillgänglig. Allt är krångligt och tidskrävande**«.

Ett annat sätt är att se till att en **sänkning av åldersgränserna kring könsbekräftande vård och behandling** utreds vidare. Lewis är en av dem som vill att åldersgränserna sänks: »**Sänk åldersgränsen till könsbekräftande vård**«. Bonny, 16 år, lyfter det också: »**[vid] 15 är man ju vuxenmyndig, så varför ska man då inte få bestämma över resten av sin kropp? Det är ju faktiskt dubbelmoral!**«. Samtycke från vårdnadshavare och åldersgränser kan vara viktigt i vissa sammanhang eftersom man inte ska lägga över ansvar på barn som de inte ska ha, men i vissa omständigheter blir det problematiskt och vikten av den här balansen lyfter också barnen själva. Generellt vill deltagarna se **en högre grad av självbestämmanderätt** inom vården, man måste väga in barnets bästa och individuella situation, och **barn själva borde få vara med och förbättra vården** för barn. Vincent förklarar: »**Jag tycker att barn borde få ha mer makt i sin egen identitet, men att dom också förtjänar att ha makt till en utredning**«.

Barn med intersexvariation lyfts som en grupp av barn som har särskilt stort behov av att få **bestämma över sin egen kropp**. Bonny understryker att »**[i]ntersexbarns rättigheter är viktiga för att de själva ska få bestämma över sin egen kropp**«.

DET HÄR ÄR ARGUMENTEN FÖR VARFÖR DET ÄR VIKTIGT!

Att vården är mer lättillgänglig och inkluderande för hbtqi-barn handlar om att säkerställa **varje barns rätt till bästa möjliga hälsa** och **rätt till liv och utveckling**, samt säkerställa rätten till inflytande – att ha **makten över sin egen kropp och hälsa är viktigt för alla och ofta har barn viktiga kunskaper om sina egna behov**.

Öka kunskapen om hbtqi hos både barn och vuxna

Ökad kunskap om hbtqi är ett återkommande tema i samtalen och framställs som centralt i lösningarna för olika problem. Flera är inne på att alla bör få **tillgång till kunskap i tidig ålder**. Emilia, 13 år, säger till exempel att:

Jag tycker att det är liksom ett viktigt ämne i skolan. Kanske speciellt för de som verkligen inte förstår och inte förstår att vi också har rättigheter och att de behöver respektera våra rättigheter.

Det är även viktigt att **föräldrar lär sig mer om hbtqi**. Alisha, 15 år, anser att det finns ett behov för att **»[l]ära blivande föräldrar om hbtq+ och hur nyanserat det kan vara«**. Många tycker dessutom att **politiker borde ha bättre kunskap** om hbtqi, och **kunskap som baseras på hbtqi-personers egna röster** och inte på rykten, myter eller fördomar.

DET HÄR ÄR ARGUMENTEN FÖR VARFÖR DET ÄR VIKTIGT!

För Monnie och Bonny så skulle ökad kunskap hos hbtqi-barn **stärka dem själva** på olika sätt. För Monnie, 14 år, så skulle det till exempel bidra till att hbtqi-barn ges **möjlighet till inflytande** i frågor som berör dem själva: **»För att känna att jag kan bestämma över mina relationer och identitet så behöver jag lära mig om vad det innebär, och bli given ett val«**. Av Bonny, 16 år, beskrivs mer kunskap som viktigt för att **barn som är hbtqi ska kunna utkräva sina egna rättigheter**: **»Vi behöver mer kunskap om hbtqi-barns rättigheter så att hbtq-barn vet sina rättigheter och att de kan använda det mot de som diskriminerar«**.

Barnen anser också att mer kunskap kan verka för att **öka acceptansen och stödet** för hbtqi-barn i samhället. Sophie, 16 år, förklarar att för att **barn ska kunna vara trygga i och öppna med sin hbtqi-identitet i skolan** så behöver **»[...] vuxna lära eleverna om andra identiteter och andra olikheter, vid yngre ålder, så att det inte är helt främmande«**.

Om politiker har bättre kunskap om hbtqi och låter hbtqi-barn ha inflytande så skulle de kunna fatta beslut som bidrar till att **stärka hbtqi-personers rättigheter**, och inte bidrar till att sprida osanningar. Billie, 14 år, reflekterar kring politiker så här:

Jag tycker inte att dom borde liksom jump to conclusion. De frågar inte personer som verkligen liksom, som det här händer med. Det känns som de inte har pratat med transpersoner eller homosexuella personer om det här. De bara har kanske hört något på internet liksom det är väldigt ofta som transpersoner tar självmord och det är ju sant. Fast det händer ju inte alla. [...] Men jag tycker att man borde liksom prata med en transperson från deras perspektiv.

Ge barn som är hbtqi inflytande i frågor som berör oss - fråga oss, lyssna på oss, och se till att våra rättigheter uppfylls!

I avsnittet *Åldersmaktsordningen och hbtqi* beskrevs hur viktigt det är att hbtqi-barn blir **lyssnade på, och att man tar hänsyn till deras tankar och erfarenheter, särskilt i frågor som berör dem**. Frankie, 17 år, sammanfattar kravet med några få ord: **»se oss som människor!«**. Ett konkret krav i relation till det här är att, som Ayan uttrycker, **»[g]öra det enklare att byta juridiskt namn utan föräldrars tillåtelse«**. Per känner att hans föräldrar inte förstår varför han vill byta juridiskt namn och går inte med på att ge deras godkännande:

De säger liksom att jag får göra vad jag vill när jag fyllt 18. Men de typ skriver inte på saker för att såhär låta mig ens typ ändra juridiska namnet nu, så det ses som något som liksom det är något som man gör när man är 18, och det är det inte.

Ett annat konkret förslag för att öka hbtqi-barns inflytande i frågor som berör dem är att se över möjligheten att **byta juridiskt kön i tidigare ålder**.

I barnkonventionen nämns inga åldersgränser, istället ska en prövning av barnets bästa alltid göras i varje enskilt fall och barnets åsikt måste tas in i bedömningen utifrån ålder och mognad, även innan 12 år.

Per och Josef förklarar sin syn på saken:

Per: Man ska få ändra juridiskt kön i sina papper från 13 helt utan föräldrar.

Luna (ledare): Varför just 13?

Per: Noll med föräldrar. För 13 då är man en tonåring. Det är gränsen för allt annat.

Josef: [J]ag vet många av mina vänner som också är trans, de är såhär - <vad står det på ditt pass?> - är en fråga som de får mycket. Och jag bara tycker att man borde få ändra det. Alltså att man borde kunna ändra vad som står där. Typ såhär namn och kön.

DET HÄR ÄR ARGUMENTEN FÖR VARFÖR DET ÄR VIKTIGT!

Att bli lyssnad på och ha inflytande i frågor som berör en ses som ett måste för att inte bara **känna sig respekterad och sedd**, utan också för att **få tillgång till sina rättigheter som barn**. Karl, 17 år, utvecklar:

Man har rätt att existera oavsett hur gammal man är eller vem man är. Jag tycker det är jävligt viktigt och det går före alla andra alltså argument för att oavsett vem det är du diskuterar så är det en människa du diskuterar och det är vår identitet och det är hur vi lever våra liv och vi lever inte imorgon, vi lever idag och det som sägs om oss påverkar oss ganska direkt.

Nora, 15 år, pratar om vikten att barn blir stöttade av vuxna för att **kunna kräva sina rättigheter**, och kunna vara den man är:

Barn borde ha mer, alltså rättigheter, och att just föräldrarna ska stödja barn i vad det är dom vill. För att alltså barn ska själva få bestämma vem dom är. Vissa kan ju inte ens komma ut tills man har flyttat hemifrån. För att man inte får ha makt själv.

Märta skrev att det är viktigt att lyssna på hbtqi-barns tankar och erfarenheter för att **»[d]e vet bäst om sig själva om hur de känner«**, medan Bonny, 16 år, påpekar att **»[d]e vet bättre än vuxna som ej har någon kunskap«**. Om politiker och andra vuxna har bättre kunskap om hbtqi och låter hbtqi-barn ha inflytande så skulle de kunna **fatta beslut som bidrar till att stärka hbtqi-personers rättigheter**.

REFERENSER

Bengtsson, Jenny. (2014). Banal sexualitet? I *Skola i normer*, redaktörer Lena Martinsson och Eva Reimers, 33-52. Malmö: Gleerup.

FN:s Barnrättskommitté. (2001). *Allmän kommentar nr 1, Utbildningens mål*.

FN:s Barnrättskommitté. (2005). *Allmän kommentar nr 7, Genomförandet av barnets rättigheter under tidig barndom*.

FN:s Barnrättskommitté. (2009). *Allmän kommentar nr 12, Om barnets rätt att bli hörd*.

FN:s Barnrättskommitté (2011). *Allmän kommentar nr 13, Om rätten till att vara fria från alla former av våld*.

FN:s Barnrättskommitté. (2013). *Allmän kommentar nr 14, Om barnets rätt att i första hand få beaktat vad som bedöms vara barnets bästa*.

FN:s Barnrättskommitté. (2016). *Allmän kommentar nr 20, Om genomförandet av barnets rättigheter under ungdomsåren*.

Forté - Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd. (2019). *Hälsa och livsvillkor bland unga hbtq-personer - Vad vet vi och vilka forskningsbehov finns?*

FRA - European Union Agency for Fundamental Rights. (2024). *LGBTIQ Equality at a Crossroads - Progress and Challenges*.

MUCF - Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor. (2019). *Olika verkligheter - Unga hbtq-personer om sina levnadsvillkor*.

MUCF - Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor. (2022). *Jag är inte ensam, det finns andra som jag - Unga hbtq-personers levnadsvillkor*.

MUCF - Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor. (2024). *Det får inte existera*.

Sotevik, Lena. (2019). *Framtidsfantasier: Kampen om barnets bästa*. Lambda Nordica, 23(3-4), 47-72.

Sundhall, Jeanette. (2018). Åldersmaktordningen och barns rätt till delaktighet. I Thomas Johansson & Emma Sorbring (red). *Barn- och ungdomsvetenskap: grundläggande perspektiv*. Stockholm. Liber.

Metodbilaga och etiska riktlinjer går att läsa via hemsidan. Scanna qr-koden för att komma dit!

INTE FÖR UNG FÖR ATT VARA MIG SJÄLV – RÖSTER OM ATT VARA BARN OCH HBTQI

Vuxna har många åsikter om barn som är hbtqi, men sällan lyssnar de på vad vi som berörs har att säga. Det är inte ovanligt att ifrågasätta om vi verkligen kan veta något om vår könsidentitet, könsuttryck eller sexuella läggning. Men vi barn som är hbtqi finns – och våra upplevelser är verkliga. Det är dags för dig att steppa in i våra skor, för att förstå dig på våran värld.

Vi tycker att du ska läsa RBUF:s rapport för att kunna se hur det känns att navigera världen som hbtqi-barn. Att få mer kunskap och djupare förståelse är ett måste för att uppfylla varje barns rättigheter.

www.rbuf.se

@rbuf

@rbuf.se

QUEER RIGHTS
ARE CHILDREN'S RIGHTS

Rädda Barnens
Ungdomsförbund

Rädda Barnen

Finansieras av
Europeiska unionen